

3 РОСТАВ гетьман, як найчастіше називали Тимоша, під опікою матері — Ганни Саміо (перша дружина Богдана Хмельницького). Мати, як соратниця чоловіка у намірах вибороти для України волю, виховала Тимоша волелюбним, гордим лицарем. У документах тієї далекої пори його ім'я найчастіше зафіксоване поряд з батьковим. Тиміш допоміг батькові отримати у союзники кримського хана, який послав на Україну чотири тисячі вершників «нагайців» і запевнив, що коли на те буде потреба, то з усіма ордами прибуде на допомогу козацькому війську. Для певності хан взяв Тимоша на певний час у заклад і тримав у Бахчисараї.

Пізніше гетьманич брав участь у багатьох боях і не осоромив батька. Богдан Хмельницький як чоловік далекоглядний, очевидно, почав задалегідь готувати старшого сина спадкоємцем булави. Бо хоч і мав Тиміш тільки чин

Здавалося б, про українського гетьмана Богдана Хмельницького ми знаємо все. Однак, у тому то й невичерпність, глибина і, разом з тим, парадоксальність історії як науки, що з кожним роком постає все більше й більше запитань, на які, зрозуміло, відповідати все важче. Наприклад, скільки ж у цього гетьмана було дітей? Четверо чи більше?

Достовірно відомо про двох синів: Тимоша і Юрія та дочок Катерину і Олену. Однак деякі історики гадають, що в Хмельницького було більше дітей, оскільки у літописах йдеться і про сина, якого закатавав у Суботіві перший ворог Богдана — шляхтич Чаплинський. Втім, сьогоднішня розповідь про найстаршого гетьманового сина — про Тимоша. Тим паче, що доля його певним чином пов'язана й з Гощею.

НАША
ІСТОРІЯ

ГОЩАНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

сотника чигиринського (як колись дід і батько), але був по суті рівнею з вищою козацькою старшиною. Так, у «Реєстра усього війська Запорізького» у списках солдатів 16 жовтня 1649 року ім'я Тимоша записане другим після батька.

Крім того, підпис сотника-гетьманіча стоїть вище прізвища переяславського полковника Андрія Романенка у листі-універсалі, виданому в Гощі 26 лютого 1649 року. Це, очевидно, єдиний написаний Тимошем документ, що зберігся до сьогоднішніх днів. А прислав гетьманіча у наше містечко разом із загоном козаків Богдан Хмельницький на прохання київського воєводи Адама Кисіля, у якого в Гощі був замок. Бо і батько, і син добре розуміли значення Кисіля для інтересів українського козацтва як посередника між повсталими і польським королем та шляхтою.

Володар Гощі наскаржився гетьману Хмельницькому, що у серпні 1648 року гоштанці разом із

селянами Воскодав, Чудинці, Мишшина, Красносілля і Терентієва «показались», вибрали отаманом Івана Куковського, а в осавули Андріяша Гайдука і перестали коритися. Тиміш бере під охорону помістя Кисіля і, крім того, посилав двох козаків з вищезгаданим листом-універсалом до жителів села Симонів з наказом терміново наповнити сіном шість возів «добрим накладом» і прислати кілька чоловік в замок на «послугу» за козацькими кінями та на сторожу». Крім того, зобов'язує найавторитетніший у Симонові людині — отцю місцевої церкви — не чинити перепон у виліві риби із сільського ставу для потреб заgonу. Цей лист-універсал був занесений у актову книгу Луцького міського (замкового суду), згідно позову співвласників Симонова: луцького земельного писаря Марка Гулевича та волинського хорунжого Данила Малинського.

Козаки з Тимошем перебували у кожному краї

більше двох місяців. А від'їхали у місце розташування основних сил Богдана Хмельницького на початку літа 1650 року.

У кривавих баталіях мужнів характер молодого гетьманіча, шліфувався хист полководця. 1 травня 1652 року козаки разом з татарами вщент розбили під Батогом на кордоні Поділля з Молдавією польське військо Каліновського, який спеціально зайняв бойові позиції, аби не пропустити Тимоша Хмельницького свататися до Домни Розанди — доньки молдавського господаря Василя Лупули. А 31 серпня 1652 року молодий гетьманіч звінчався з вродливою нареченою.

Однак судилося прожити щасливо молодій парі недовго. Молдавський канцлер Стефан Георгіца підготував переворот і виступив із своїми прихильниками та угорськими й польськими військами проти Лупула. Тиміш з козаками став на захист тестя. Проте після ряду

вдалих боїв козацький загін був отоєний у сучавському замку. Майже два місяці козаки хоробро відбивалися. Через нестачу харчів поїли коней, не мали води. Але найстрашніше лихо трапилось 12 вересня 1653 року. Під час боїв у ногу Тимоша з величезною силою врізався шмат гарматного колеса, відломаного гарматною кулею. Від рани почалася гангрена, і гетьманіч помер.

Побратими не залишили тіло Тимоша на глум ворога. Богдан Хмельницький зустрів козацький загін з тілом сина і велів поховати у Чигирині. Сам же гетьман знову виступив проти польських військ, щоб помститися за смерть та наругу тисяч і тисяч синів України. А молода вдова Розанда Хмельницька восени 1653 року народила близнят, аби козацькому роду не було переводу.

Валерій МЕЛЬНИЧУК, вчитель історії, завуч Томаківської НСШ, член Спілки журналістів України.